

מסורת הש"ס

א) נענערן גרם שיני פ'י חמיכה קטניה, ב) ג'ירס' הערן סוכי פ'י קברס ע"ש בערך סכר א'א, ג) ע"י מוספות שטועט טו: ד"ה אסור, ד) ג'יר' הערן לכיכא בערך ככא ג, ה) נקמן ק"א. קמח, ז"מ ק"ג, ו) ג'ירס' הירושל' דברי רבי יוסי ר' מאיר אוסר אף בחול, ז) חולין עו: ח, ז) מלג הא לימא בחולין ומשמע שם דהכל מדברי אביי ורבה ועי' בפירש"י דהכא ד"ה שם ובי' ופירשין הא אין זו וכו', ט) מ"ק ה, י) נסוטה גב: חולין עמ' נדה סא, י) ע"י בערך ערך אמורי, יז) ג'ירס' הערן לפרדא, יט) ג'ירס' הערן שם שם פ'י המם הלא, יא) נ'מנכר יד תרגום קרע נשון, יב) נקמן ק"א, יג) פ"ו פ"ח,

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה סילוי ענפים קטנים: ב) ד"ה ושבעה מיני כמנא נרעמי:

גליון הש"ס

גמרא ולימא וירא מלאך. עיין שבעות דף טו ע"ב מוספות ד"ה אסור ופסחים דף ק"א ע"א מוספות ד"ה נפתח: שם אביי ורבא דאמרי תריווהו כל דבר שיש בו משום רפואה. עיין בב"מ דף כו ע"ב מוספות ד"ה סם ולתקן: שם בחלוה אית בהו משום דרבי האמורי. עיין אשפות רבינא קטן ת"יג בלרביה:

מוסף רש"י

כל דבר שיש בו משום רפואה. כגון משקה או סם או לחש שלחש על המטה (חזין שו). הא אין בו משום רפואה. כגון שטעין שלא על החול, כגון קבורת שלא בפירסת דרכים וכיוצא בהם, שזומה לניחוש (שם). וטמא טמא יקרא. לעק נקבה: **אשכחא לשידאי בר שריקאי פנדאי**. כך שמו: **במישאל דרנתי חנטיה**. שערות כרשין הפלתיו: **בלועא דחמרא חטריס**. בלחי החמור הלקימיו: **מאן סנא**. דקמני וכל אדם ואפילו עני שציעראל: **רבי שמעון**. בפרק שמונה שרשיס: **בני מלכים**. הלכך לעני נמי חזיא ולא גנומא ידידיה לליתחזיא כיוהרא ושלף אי נמי דמגו דחדוש הוא שלף ומחוי: **באריג כנסוסו**. דלא שלף ליה ומחוי: **ברנאי דרני האמורי**. ניוחש הוא וכמיז ובמוקומיהם לא תלכו (ויקרא יח): **גב' לשיחלא**. לכאז האזון ותולין באזנו: **לשינא**. יש שעשאו כדי שישן ויש כדי שלא ישן: **דחייא**. של שן שועל חי: **לזירפא**. נפח מכה דכל פרוצא זריק והאי מסי לזירפא: **שיש זו משום רפואה**. שגרלית רפואתו כגון שמית כוס ותחבושת מכה. ופרקינ הא אין זו כו' כגון לחש שאין ניכר

רבינו הגנאל

בני מלכים בוזיג. אוקמה רב בוזג ארוג בכסות, ולדברי הכל כי האי גוונא שרי. פ' שחיאלא, פצע הארון. פ' זיורפא, (עכביחא) (ענביחא). אביי ורבא דאמרי תריוויהו כל שהוא משום רפואה אין בו משום דרכי האמורי. ירושלמי רבי אבהו בשם רבי יוחנן כל שרפא אין בו משום דרכי האמורי (כפסא).

במה אשה פרק ששי שבת

לאשפא סילנא. שחפת שלישית שצאה מג' ימים לג' ימים: **סילוי ענבים** א) קטנים: **ושבעה יציני**. קסמים: **כשורי**. קורות: **ושבעה סיני**. יחידות קייבל"ש בלע"ז: **משבעה גשורי**. גשרים: **ז' סינרי**.

נזור הדלת חור האסקופה שזיר הדלת סובב זו: **כופרי**. זפת שזופתין הספינות: **ארצי**. ספינות: **ושבעה בוני** ב) **כמוני**. גרעיני כמון. ל"א בוני

כמון גרסי' מלא אגרוף: **ושבעה בני מדיקנא דלננא סנא**. שבעה נימי מוקן כלב זקן: **אשפא למירסא**. חולי שמחממת וקודחת את הגוף: **וורדיני**. סנה: **ליחרוק**. אישקרני"ר כמו דמיבלע חירקיייהו דאלו טריפות (חולין דף נט:): **ויאמר משה**. משום סיפיה מדוע לא יבער הסנה: **כי סר**. יסור החולי: **אל סקרנ הלום**. שלא יקרב זה החולי אליו: **ליספיה ולפסקיה**. סמון לקרקע. לימתיה ישפיל: **דמיניכ**. שאתה שפל: **דחמיסא אשפא**. שרלית האש: **לסימטא**. שחין קרו"ג בלע"ז: **בזויב מפמסייה כסכסייה**. שמות המלאכים על שם שקורעים וממסמסים ומכסכים אותו. זו לשון בועאס: **מארעא דסדום**. כך הוא הלחש ולא מקדום בלו: **בזך בוזך**. אין לו משמעות אלא כך הוא הלחש: **עיניך בוך**. מראיך בוך שלא תאדים יותר: **אסריך בוך**. שלא תרחיב: **קקלוט**. שנקלט ורעו ששרירי בטנו שלא יוליד: **לניפא**. אונפול"ש אבזבזעות כך לשון רבי יצחק ברצי מנחם נ"ע. ולשון רבתי לכיפה למי שכופהו עד: **לימא הפין**. לחש בעלנא הוא: **הויס דפקין דפקין הויס**. לחש הוא: **ליט סנר ומשומס**. מוקולל ושכנר ומשומת יחא עד זה שמו בר טיט בר טינא: **לשידא דינים הכסא**. אם הויק לימא לחש זה: **אקרקיפ דארי**. בראש הארי זכר: **ואלאוסי דגורייתא**. ובחוטם לציאה נקבה: **אשכחא לשידאי בר שריקאי פנדאי**. כך שמו: **במישאל דרנתי חנטיה**. שערות כרשין הפלתיו: **בלועא דחמרא חטריס**. בלחי החמור הלקימיו: **מאן סנא**. דקמני וכל אדם ואפילו עני שציעראל: **רבי שמעון**. בפרק שמונה שרשיס: **בני מלכים**. הלכך לעני נמי חזיא ולא גנומא ידידיה לליתחזיא כיוהרא ושלף אי נמי דמגו דחדוש הוא שלף ומחוי: **באריג כנסוסו**. דלא שלף ליה ומחוי: **ברנאי דרני האמורי**. ניוחש הוא וכמיז ובמוקומיהם לא תלכו (ויקרא יח): **גב' לשיחלא**. לכאז האזון ותולין באזנו: **לשינא**. יש שעשאו כדי שישן ויש כדי שלא ישן: **דחייא**. של שן שועל חי: **לזירפא**. נפח מכה דכל פרוצא זריק והאי מסי לזירפא: **שיש זו משום רפואה**. שגרלית רפואתו כגון שמית כוס ותחבושת מכה. ופרקינ הא אין זו כו' כגון לחש שאין ניכר

שיחא מרפא יש זו משום דרכי האמורי בתמיה: **דליכחוש חיליה**. שעל ידי שהוא שמן וכחו רב פירומיו נושרין: **דליחזיוו אינישי**. ולסימנא בעדי ליה לאודעי דמשיר פירותיו: **טמא טמא**. הוא עממו אומר טמא רחוק מעלי: **כונסי**. אשכול תמרים וסימן הוא שמשיר פירותיו: **בפרק אמוראי**. בפרק אחדס) ששני בתוספתא דמסכת שבת בהלכות דרכי האמורי: **א"ל**. רבי חייא לתנא: **כולנו איס כסו**. כל השניות שם אל תטעה לומר בחדר מהן אין זו משום דרכי האמורי אלא ככולן אתה שונה יש זו לבר מהני ז' אלו שאפרש לך: **מי שיש לו עטס וכו'**. ולחש דנגענאח כמחט אלו ז' לבדם אין בהם: **חד חד נחית**. לחש הוא: **לאדרא**. עטס של דג שישב לאדם בזוט: **שייא שייא**. לחש הוא רד רד:

במה אשה פרק ששי שבת

סז.

בני מלכים יוצאין בוגין מאן תנא ר"ש היא כו'. פ' הקונטרס ^אולכא למיחש דילמא מחייבי בהו ואמו לאתויי וא"ת מכל מקום^ב ליחוש דילמא איפסקי ואמי לאתויי כדאמרין לעיל גבי עבד דלא ילא בחותם שצולארו וי"ל דהכא מיירי בתלוים בשלשלת דלא מיפסקי^ג וריצ"א פירש דצירושלמי מוקי לה

בקטנים לאפילו אי פסיק ומייתי לה ליכא איסור והכי אתא צירושלמי ר' זעירא אומר בזוג שצולארו ומהו כל אדם דקמני צמחיתין זין קטנים עשירים זין קטנים עניים ממחיתין פליגא עליה דרבי זעירא ולא בזוג שצולארו כאן בגדולים כאן בקטנים פירוש ההוא דלא ילא בזוג שצולארו בגדולים דלמא מיפסקי ואמי לאתויי והא דשרי כהא בקטנים דליכא למיחש כדפי"מ מ"מ יש לרקדק אמאי נקט בני מלכים כיון דלינא חששא אי מייתי להו קטן צדים וי"ל דאי לאו בני מלכים הוו מחייכו עליה בני מלכים כל שעה ואי אפשר שלא ישמע אביו מעולם ויטלס אביו צידו ואמו לאתויי אצל אי בני מלכים לא מחייבי אס כן אפילו אי מיפסיק ליכא למיחש דילמא מייתי להו אביה דלא שכיח שיהא אביו צלדו בשעה שיפסוק:

הדרן עלך במה אשה

הסנה לאו משום דגביהת מכל אילני אשרי הקב"ה שכינתיה עלך אלא משום דמירכת מכל אילני אשרי קודשא בריך הוא שכינתיה עלך וכי היכי דחמיתיה אשתא לחנניה מישאל ועזריה ועריקת מן קדמוהי בן תחמיניה אשתא לפלוני בר פלוני ותיערוק מן קדמוהי לסימטא לימא הכי בז בזייה מס מסייא כם כסייה שרלאי ואמרלאי אלין מלאכי דאישתלחו מארעא דסדום ולאסאה שחינא כאיבין בוך בוזך בזבזך מסמסיד כמון כמך עיניך בוך עיניך בוך אתריך כך זרעיך בקלוט וכפרדה דלא פרה ולא רביא כך לא תפרה ולא תרבה בגופיה דפלוני בר פלוני^ד לכיפה לימא הכי חרב שלופה וקלע נמושה לא שמייה יוכב חולין מכאובין לשידא לימא הכי הוית דפקין דפקין הוית לימא תבור ומשומת בר מיט בר טמא בר מינא כשמוגו מרינו ואיסממאי לשידא דבית הכסא לימא הכי אקרקיפ דארי ואאוסי דגורייתא אשכחתון לשידאי בר שיריקא פנדא במישרא דברתי חבטיה בלועא דחמרא חטרתיה: ובני מלכים בוגין: מאן תנא א"ר אושעיא רבי שמעון היא דאמר ^הכל ישראל בני מלכים הם רבא אמר ^ובאריג בכסותו ודברי הכל: **ברנאי**^ז יוצאין בביצת החרגול ובשן שועל ובמסמר מן הצלוב משום רפואה ^חדברי ר"מ וחכמים אוסרין אף בחול משום דרכי האמורי: **גב' יוצאין בביצת החרגול דעבדי לשיחלא ובשן של שועל דעבדי לשינתא דחייא למאן דניים דמיתא למאן דלא ניים**: ובמסמר מן הצלוב: דעבדי לזירפא: משום רפואה דברי רבי מאיר: **"אביי ורבא דאמרי תריוויהו**^ט כל דבר שיש בו משום רפואה אין בו משום דרכי האמורי ^יהא אין בו משום רפואה יש בו משום דרכי האמורי והתניא אילן שמשיר פירותיו סוקרו (וצובע אותו) בסיקרא וטוענו באבנים בשלמא טוענו באבנים כי היכי דליכחוש חיליה אלא סוקרו בסיקרא מאי רפואה קעביד כי היכי דליחזייה אינשי וליבעו עליה רחמי כדתניא ^{יא}וטמא טמא יקרא ^{יב}יצריך להודיע צערו לרבים ורבים יבקשו עליו רחמים אמר רבינא כמאן תלינן כובסי בדיקלא כי האי תנא תני בגמרא בפרק ^{יג}אמוראי קמיה דר' חייא בר אבין א"ל ^{יד}כולהו אית בהו משום דרכי האמורי לבר מהני מי שיש לו עצם בגרונו מביא מאותו המין ומניח ליה על קדקדו ולימא הכי חד חד נחית בלע בלע נחית חד חד אין בו משום דרכי האמורי ^{טו}לאדרא לימא הכי נגעצתא כמחט נגעלתא כתרים ^{טז}שייא שייא האומר

הסנה לאו משום דגביהת מכל אילני אשרי הקב"ה שכינתיה עלך אלא משום דמירכת מכל אילני אשרי קודשא בריך הוא שכינתיה עלך וכי היכי דחמיתיה אשתא לחנניה מישאל ועזריה ועריקת מן קדמוהי בן תחמיניה אשתא לפלוני בר פלוני ותיערוק מן קדמוהי לסימטא לימא הכי בז בזייה מס מסייא כם כסייה שרלאי ואמרלאי אלין מלאכי דאישתלחו מארעא דסדום ולאסאה שחינא כאיבין בוך בוזך בזבזך מסמסיד כמון כמך עיניך בוך עיניך בוך אתריך כך זרעיך בקלוט וכפרדה דלא פרה ולא רביא כך לא תפרה ולא תרבה בגופיה דפלוני בר פלוני^ד לכיפה לימא הכי חרב שלופה וקלע נמושה לא שמייה יוכב חולין מכאובין לשידא לימא הכי הוית דפקין דפקין הוית לימא תבור ומשומת בר מיט בר טמא בר מינא כשמוגו מרינו ואיסממאי לשידא דבית הכסא לימא הכי אקרקיפ דארי ואאוסי דגורייתא אשכחתון לשידאי בר שיריקא פנדא במישרא דברתי חבטיה בלועא דחמרא חטרתיה: ובני מלכים בוגין: מאן תנא א"ר אושעיא רבי שמעון היא דאמר ^הכל ישראל בני מלכים הם רבא אמר ^ובאריג בכסותו ודברי הכל: **ברנאי**^ז יוצאין בביצת החרגול ובשן שועל ובמסמר מן הצלוב משום רפואה ^חדברי ר"מ וחכמים אוסרין אף בחול משום דרכי האמורי: **גב' יוצאין בביצת החרגול דעבדי לשיחלא ובשן של שועל דעבדי לשינתא דחייא למאן דניים דמיתא למאן דלא ניים**: ובמסמר מן הצלוב: דעבדי לזירפא: משום רפואה דברי רבי מאיר: **"אביי ורבא דאמרי תריוויהו**^ט כל דבר שיש בו משום רפואה אין בו משום דרכי האמורי ^יהא אין בו משום רפואה יש בו משום דרכי האמורי והתניא אילן שמשיר פירותיו סוקרו (וצובע אותו) בסיקרא וטוענו באבנים בשלמא טוענו באבנים כי היכי דליכחוש חיליה אלא סוקרו בסיקרא מאי רפואה קעביד כי היכי דליחזייה אינשי וליבעו עליה רחמי כדתניא ^{יא}וטמא טמא יקרא ^{יב}יצריך להודיע צערו לרבים ורבים יבקשו עליו רחמים אמר רבינא כמאן תלינן כובסי בדיקלא כי האי תנא תני בגמרא בפרק ^{יג}אמוראי קמיה דר' חייא בר אבין א"ל ^{יד}כולהו אית בהו משום דרכי האמורי לבר מהני מי שיש לו עצם בגרונו מביא מאותו המין ומניח ליה על קדקדו ולימא הכי חד חד נחית בלע בלע נחית חד חד אין בו משום דרכי האמורי ^{טו}לאדרא לימא הכי נגעצתא כמחט נגעלתא כתרים ^{טז}שייא שייא האומר

הסנה לאו משום דגביהת מכל אילני אשרי הקב"ה שכינתיה עלך אלא משום דמירכת מכל אילני אשרי קודשא בריך הוא שכינתיה עלך וכי היכי דחמיתיה אשתא לחנניה מישאל ועזריה ועריקת מן קדמוהי בן תחמיניה אשתא לפלוני בר פלוני ותיערוק מן קדמוהי לסימטא לימא הכי בז בזייה מס מסייא כם כסייה שרלאי ואמרלאי אלין מלאכי דאישתלחו מארעא דסדום ולאסאה שחינא כאיבין בוך בוזך בזבזך מסמסיד כמון כמך עיניך בוך עיניך בוך אתריך כך זרעיך בקלוט וכפרדה דלא פרה ולא רביא כך לא תפרה ולא תרבה בגופיה דפלוני בר פלוני^ד לכיפה לימא הכי חרב שלופה וקלע נמושה לא שמייה יוכב חולין מכאובין לשידא לימא הכי הוית דפקין דפקין הוית לימא תבור ומשומת בר מיט בר טמא בר מינא כשמוגו מרינו ואיסממאי לשידא דבית הכסא לימא הכי אקרקיפ דארי ואאוסי דגורייתא אשכחתון לשידאי בר שיריקא פנדא במישרא דברתי חבטיה בלועא דחמרא חטרתיה: ובני מלכים בוגין: מאן תנא א"ר אושעיא רבי שמעון היא דאמר ^הכל ישראל בני מלכים הם רבא אמר ^ובאריג בכסותו ודברי הכל: **ברנאי**^ז יוצאין בביצת החרגול ובשן שועל ובמסמר מן הצלוב משום רפואה ^חדברי ר"מ וחכמים אוסרין אף בחול משום דרכי האמורי: **גב' יוצאין בביצת החרגול דעבדי לשיחלא ובשן של שועל דעבדי לשינתא דחייא למאן דניים דמיתא למאן דלא ניים**: ובמסמר מן הצלוב: דעבדי לזירפא: משום רפואה דברי רבי מאיר: **"אביי ורבא דאמרי תריוויהו**^ט כל דבר שיש בו משום רפואה אין בו משום דרכי האמורי ^יהא אין בו משום רפואה יש בו משום דרכי האמורי והתניא אילן שמשיר פירותיו סוקרו (וצובע אותו) בסיקרא וטוענו באבנים בשלמא טוענו באבנים כי היכי דליכחוש חיליה אלא סוקרו בסיקרא מאי רפואה קעביד כי היכי דליחזייה אינשי וליבעו עליה רחמי כדתניא ^{יא}וטמא טמא יקרא ^{יב}יצריך להודיע צערו לרבים ורבים יבקשו עליו רחמים אמר רבינא כמאן תלינן כובסי בדיקלא כי האי תנא תני בגמרא בפרק ^{יג}אמוראי קמיה דר' חייא בר אבין א"ל ^{יד}כולהו אית בהו משום דרכי האמורי לבר מהני מי שיש לו עצם בגרונו מביא מאותו המין ומניח ליה על קדקדו ולימא הכי חד חד נחית בלע בלע נחית חד חד אין בו משום דרכי האמורי ^{טו}לאדרא לימא הכי נגעצתא כמחט נגעלתא כתרים ^{טז}שייא שייא האומר

עין מושפמ נר מצוה

פח א מיי פ"ט מהל' שבת הלכה יח סמג לאוין סה טו"ש"ע א"ח סימן שא פסיף כג:

פח ב ג מיי שם הלכה יג טו"ש"ע שם פסיף כו:

צ ד מיי פ"י מהלכות טומאה לרעמ הלכה ח וסמג עשין לה:

תורה אור השלם

1 וירא מלאך יי אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא ודעה הדנה בער באש ודסרה איננו אכל: שמות ג ב
2 ויאמר משה אקרא נא והי' מדבר אש והקרא ה'אלהי י'בער הסנה: שמות ג ג
3 וירא יי כי סר לקראו ויאמר אל תקרבו הלא של נעליך מעל רגליך כי הדנה ויאמר משה משה ויאמר הנני: שמות ג ד
4 ויאמר אל תקרב הלא של נעליך מעל רגליך כי הדנה ויאמר משה משה ויאמר הנני: שמות ג ד
5 ויצרעה אשר בו תבוע בגדיו יתנו פרמם וראשו יתה פרעו ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא: ויקרא יג מה

לעזי רש"י

קייבל"ש"ש [קייביל"ש]. יתדות. אישקרני"ר [אניקרני"ר]. לתרג' (תריץ). קרו"ג [קלויג]. מורסה. אונפול"ש [אנפול"יש]. בעות (תפחות בעור, מלאות גדולים).

מוסף תוספות

א. וכיון שכן כל אחד מישראל ראוי לכך. ימיציבא. ב. כיון שאינו ארוג. ימיציבא. ג. דמיירי בוזגין יקריס שיוציאין בהן בני מלכים כגון של כסף ושל זהב דליכא למיחש בהו דילמא מיפסיק, דמסתמא תקיעין חן יפה בשלשלאות של כסף. מוס' לעיל נט.